

A dobhártya vibrációs masszázsa nagyothallás, fülzugás és fülfájás

minden neme ellen, neves tudósok kutatásai alapján szakkörökben már régóta kitűnő és hathatós gyógy-módnak van elismerve. Kézrel természetesen lehetetlen a dobhártyához masszázst, által eredményesen hozzáférni, ennél fogva a technika és a mechanika műszereire vagyunk utalva. A fül belsejének masszírozására alkalmas, egyszerű, tehát nem túlságosan költséges, szolid, czélszerű vibrátor feltalálásának problémája megoldást nyert, még pedig a Duderstadti Loest Emil czég «Audito» nevű műszerével. Ezzel mindkét fül egyszerre, vagy esetleg csak egyik fül is kezelhető, egyszerű fogás által a kívánt legkisebb vibrációs erősségre beállítható, de erősebb beállításnál ismét erősebben hat. Mellékkezelések, vagy uplaműszerek különböző használati czélokra nem szükségesek.

Sokan azt hiszik, hogy reménytelenül kell szen-

vedniök, mert a fülkezelés modern, tudományos haladásáról sejtelmök sincsen. Kötelessége tehát mindenkinék, a legújabb vívmányokkal és hathatós kezelési-módszerekkel megismerkedni, melyek lehetővé teszik a bajjal, idült esetekben is megküzdeni. A paciensek számos elismerő levele tanuskodik a bámulatra méltó eredményről, mely ezen készülék kezelése által éreztet el és a tekintélyek ajánlása mellett figyelemre méltó biztosítékot nyújt az «Audito» kiváló működéséről.

A törv. bej. czég Emil Loest, Spezial-Institut, Duderstadt 14. Harz (Németország), nagyothallók-nak kívánatra utbaigazításokkal és kezelési utasítá-sokkal ellátott kimerítő könyvecskét küld. Önnek csak az «Audito»-ra (német szab.) vonatkozó köny-vecskét kell kérnie s azt azonnal teljesen költség-mentesen megkapja.

SZOBRÁNCZ GYÓGYFÜRDŐ Ungváryban.

Glauber-sós, hideg, kén-sós viz. Gyomor- és máj-betegek magyar Karlsbadja.

Fürdőidény: május 15-től szeptember 15-ig. Előidény: május 15-től június 1-ig. Utóidény: szeptember 1-től szeptember 15-ig. 30% árengedményvel a lakásoknál.

Ez a mag. nemében pártatlan gyógyvíz, mint ivógyógyászati biztos segélyt nyújt gyomor- és bélhajtásnál a hasi pangásoknál, makacs székrekedésnél enyhén, oldólag hat, májbajoknál, epehomok és epe-kövek oldólag hat, vértülségnek, szédülésnek, hűdések, gutaütési rohamoknál vérelvonólag, felszívólag hat, csúszos és közsavanyos bántalmaknál e kör okozta erjedési termékekre, elakadásokra az ízületek-ben, azok oldására és kiküszöbölésére hat. Kővérség, szívvelhajtás-dás ellen, szívbetegségeknél, veséjajásoknál úgy a cukor-, mint a fehérvérjavítást gyorsan és kedvezően befolyásolja.

Mint fürdő különféle izadmányokat, daganatokat, ízületi és csont-bántalmakat, csontszűt kedvezően osztja, törvényszerű daganatok, fekélyek ellen, méh és méh közötti izadmányok, hashártya izadmányok felszívódását elősegíti, a legkülönfélébb makacs idült bőrbetegségek ellen bűntulatos gyorsan hat.

Vasuti állomás: az Alföldről és Pest felől jövőknek Ungvár, a felvidék és illetve Kassa felől jövőknek Nagy-Mihály, honnan kényelmes bérkocsikon 1 és 1/2 óra alatt elérhető.

A víz otthon is sikerrel használható. Ára: egy nagy láda 40 üveggel 20 kor., kis láda 20 üveggel 11 kor. A víz a vasuton szállítási kedvezményben részesül.

Megrendelések és tudakozások: «Szobráncz Gyógyfürdő Igazgatóságának Szobráncz Gyógyfürdő» címzendők. Posta-és távirda-állomás helyben. A fürdő igazgató-irodája: Dr. Ransay Gábor Lajos. A fürdő igazgatósága.

Tátra-Gánóczy gyógyfürdő

Szívhajok. Rheu-matizmus. Kösz-vény. Vesebajok. Női bajok. Neu-rasztéria. Gyomor-bántalmak Angol-kór esetében.

természetes szénsavdús for-rásával kitűnő gyógyhatású.

Méltányos árak. Penzió. Olesó, száraz szobák. Kitűnő női ellátás. Figyelmes kiszolgálás. Posta, távirda, telefon, állandó esendőrör. Vasuti állomás. Gyors-vonatok feltétele megállóhelye június 15-ikétől.

Állandó fürdőorvos Budapestről.

Prospektust és minden egyéb felvilágosítást díj-talanul azonnal küld.

Fürdőgondnokság, Gánóczyfürdő.

IGLÓFÜRED Gyógyfürdő (Szepesmegye)

vasuti állomás; Igló. (Automobiljárat.) Gyönyörű fekvéssel, fenyvesekkel körülövezve, teljesen védett fekvésű hely. Elsőrendű viz-gyógyintézet az összes fizikai gyógyító eljárásokra. Inha-latörum, szénsavas fürdők, fekvőcsarnok, hízalókúra stb. Szórakozásokról gondoskodik.

Kitűnő konyha. Állandó fürdőorvos. Árak mérsékelték.

Tájékoztató leírást (prospektust) kívánatra küld Iglófürdő gondnoksága.

ELŐPATAK Gyógyfürdő.

Nagy mennyiségű rádiumot tartalmazó víz. Természetes szénsavas (neuheimi) fürdők. Kiválóan jó eredménnyel használható a gyomor, vese, hólyag és a méh hurutos bántalmainál, máj-és lépbajoknál, köszvény és csúszás, altesti pangásoknál, valamint bármely az idegesség alapján fejlődő betegségeknek. A nagyvírű előpataki gyógyvizet orvosi javaslat szerinti ivása, székletre a megfelelő és itt feltalálható kiegészítő gyógyszerekkel (meleg és hidegfürdők, vizgyógyintézet, kezelés, masszázs, svédorna, diéta) órendi rendkívül kedvező eredményt mutat fel. Fürdőidény: május 15-től szeptember 15-ig. Vasuti állomás: Földvár és Sepsiszentgyörgy, honnan állandó olesó kocsiközlekedés van. Lakás, ellátás olesó és választékos. Az elő- és utóidényben (május 15-től június 15-ig és aug. 20-tól szept. 15-ig) a gyógy- és zenédíjak léle fizetendő, lakások 30%-al és ellátás is sokkal olesóbb. Az előpataki ásvány-víz, mely a szénsavdús, égvényes vassal vizet közösen a leg-kevesebb ártalmat okozza, hanem az izmokat erősíti és átitó, kellemes ital tisztán vagy borral vegyítve, nagy kedvezésnek örvend. Ithon és a külföldön éventén egy millió-palacknál több kerül forgalomba. Székhelyi hely Előpatak, de kapható a legtöbb városban és nagyobb kereskedésben. Prospektust kívánatra ingyen küld az igazgatóság.

BADEN WIEN MELLETT. PENSION MELANIE

1912-ben megnagyobbítva

Előkelő családi otthon, legszebb fekvés, a főhercegi villák közelében, ételkellő konyha. — Kert — Villamos, vasuti megállóhely. — Helyközi telefon 240. — Egész éven át nyitva. — Tulaj-donos: Melly Mayer von Maybach. Prospektust küldi Blockner J. hirdetője, Budapest, IV., Semmelweis-utca 4. sz.

MARGIT Gyógyfürdő (Bereg megye)

a gyomor, belek, húgyhólyag s különösen a légcsőszervek hurutos bántalmainál igen jó hatású még akkor is, ha vérzések esete forog fenn. Megrendelhető: EDESKUTY L.-nál Budapesten és a forrás kezelőegységénél Munkácsen.

BADEN

Wien mellett. Nagyfokú radioaktivitás. J. hirdetőiroda utján is. Budapest, -ben 31,567 fűrdővendég. IV. kerület, Semmelweis-utca 4. szám.

Kiváló gyógyerejű kénforrások eszű, köszvény, ischias, izadmányok, bérnulás, neuralgia, görvélőkör, bőrbajok, fény-mérgezés ellen. „Herzoghof” városi fürdőszállója. Elsőrangú ház. Inter-urban-telefon. Melegvíz, fényjelző minden szobában. Továbbá elsőrangú szállók, penziók, vendéglők, ét-termek. Fürdőidény egész éven át. Prospektust kívánatra ingyen küldetik. Felvilágosítás és prospektus Blockner J. hirdetőiroda utján is. Budapest, -ben 31,567 fűrdővendég. IV. kerület, Semmelweis-utca 4. szám.

VARASD-TÖPLITZ

kén-sav gyógyforrás (Horvát-ország). Vasut, posta-, telefon- és távirda-állomás. Új gyógyszállója, vil-lanyvilágítással, hírneves rádi-actív tartalmú kén-sav hőforrás + 58 C°. — Ajánlva: köszvény, csusz és ischias stb.-nél. Ivóku-rák makacs torok-, gége-, mell-, máj-, gyomor- és bélbántalmak-nál. — Elektromos masszázs. — Iszap-szénsavas és napfürdők. — Egész éven át nyitva. — Modern kényelem. — Új szállodák. — Mesés környék. — Katonazene. — Prospektust ingyen és bérmentve. FÜRDŐORVOS: DR. LOCHERT I.

TOBELBAD

GYÓGYFÜRDŐ-SZANATÓRIUM Graz mellett Radiumos gyógyforrások, ivó- és fürdőkurák. — Diétás gyógy-kezelések, hűző- és sóvanyító-kurák. — Nap- és légtüdők. — „Lahman kurák” és az összes természetes gyógymódok. — Gyomor-és-bélbetegségek, rheumások, köszvényesek, légszűrésű betegek, idegrendszeri betegségek gyógyhelye. — Egyéni gyógykezelés dr. KURT LINNERT kiváló szakorvos vezetésével. — Mérsékelt árak, külön felszámlások nélkül. — Magyar orvos, magyar levelezés és prospektus. Sürgöny- és levélcím: Tobelbad bei Graz. Megnyitott apr. 15-én. Előidényben külön kedvezmény.

HERKULESFÜRDŐ JÓZSEF FŐHERCZEG SZÁLLÓ

EGESZ ÉVEN ÁT NYITVA. SZOBÁK KÉT KORONÁT NÉLKÜL. ELSŐRANGÚ KONYHA. OLCsó ÁRAK.

PARÁD Gyógyfürdő

Évad május 15-től szept. végéig.

Károlyi Mihály gróf tulajdona, Hevesmegyében, vastimsós fürdők-vel és hidegvízgyógyintézettel, égvényes kén-savanyvíz, természetes forrás és vastartalmu vizek. Kiváló jó hatása ideg-, vér-, gyomor- és májbajoknál, gyengeségnél ismeretes. Tiszta, enyhe hegyi levegő, sport, kirándulások. Modern kényelemmel berendezett szállodákban 173 szoba áll a vendégek fogadására. Kitűnő általános mérsékelt árak mellett. A fűvad június hó 31-től augusztus 31-ig tart. Fürdőkabinok és folyosók gőzfűtéssel vannak ellátva. Az egész fürdőtelep és a lakások villanyvilágítással vannak ellátva. Kényelmes automobil-közlekedés. — Prospektust és bármilyen felvilágosítással készségesen szolgál a fürdőigazgatóság. Elő- és utóevadban a lakások 50%-kal olesóbbak az állandó vendé-eknek.

VASÁRNAPI UJSÁG

32. SZ. 1913. (60. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. BUDAPEST, AUGUSZTUS 10.

Szerkesztési iroda: IV. Vármeze-utca 11. Egyes szám ára 40 fillér. Előfizetési feltételek: Egészévre — 20 korona. Félévre — 10 korona. Negyedévre — 5 korona. A «Világkrónika»-val negyedévenként 1 koronával több. Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-határozott viteldj is csatolandó.

BLAHA LUJZA BALATONFÜREDI VILLÁJA TORNÁCZÁN. — Jelfy Gyula felvétele.

A nők kezében

Regény

Ista Kvassay Ede

Gróf Várhelyiné a hervadásnak induló istenfélő szép asszonyok vallásos megadásával küzdötte le magában a hiú érzelm-hullámzatokat, s aztán a kénytelen rezignáció mélabús bangján, melyen a keserű szemrehányás szelíd akkordja gyöngén áthatolt, e szavakra fakadt:

— A férfi sorsa, ha Isten szolgálja is: az állhatatlanság; a nőé, ha a nagyvilág rabja is: a lemondás. A jó szerencse kísérje útjain... Ott fenn látjuk egymást!

— Igen, ott fenn! — ismétlé élenken a belépő Zavrcekyné, ki az Isten akaratában megnyugvó igazhívő és szép szelítségét: *Dort oben sehen wir uns wieder!* hallván, «Hélvézia hótakart tetői»-re gondolt.

Az abbé nem akarta megérteni e nyílt szelízést és a szférák felé röpitett halk sóhajjal leplezte melegekedését udvari papi útlevele akadálytalan gyors kiszolgáltatását, s miután háls köszönetet mondott a hölgyek nemeslelkű jóindulatáért, ünnepélyesen meghajta magát, méltóságos léptekkel távozott.

— Mi volt ez? — kérdezte ámulva Zavrcekyné.

— Kegyelemben elbocsátottam! — volt a könnyen odavetett, de oly nehezen esett válasz.

Az abbé-plebános pedig odakünn, a szentségtelen lidércnyomásoktól menekülve, szabadon föllelézett, komoronykot, komornát, lakajt, portást és egyéb eselédet érsekkileg megjutalmazott, azt monologizálta magában, hogy a megyés püspök úr még sem lehet valami nagy rosszakarója, mikor őt, *saját* folyamodására, ahhoz az egyházalapítványi plebániához segítette, mely a gróf Várhelyiné befolyásosabb és fiatalabb, — s ennélfogva nem oly romantikus és hiszterikus — Reusz-Homberg hercegnő kitüntetése kegyeinek örvend.

A magyarság útja.

Lászlóffy miniszter, midőn őt Halmosi Magorynak Hertay Jolánta bárónéval való eljegyzéséről értesítette, így szólt:

— No, ha ezt a kemény, büszke szép leányt meg tudta hódítani, akkor meg fogja szerzeni a magyarságnak Német-Hunniát és azt a kevés félszélű hazafiatal vadracót és kifel gravitáló rumunyt is meg fogja zabolálni.

A házasságot négy hét múlva az ősi erdőfalusi kastély virágpompában ékeskedő kápolnájában Sávoss apátplebános áldotta meg. Mint tanúk: Lászlóffy miniszter és gróf Bodaszék szerepeltek; gróf Ladára, a hogy előre kijelentette, mint bokréta násznagy. Nászaszony természetesen: gróf Ladáryné, a nyoszolóleányok: gróf Cserhalmy Dóra és Bodaszék Ilona voltak. Vőfélyek: Tésay Béni, ki egy hét múlva fog örök hűséget esküdni Dórának és gróf Keresztessy Andor, ki csak az Erbonkli biztatására udvarló Niki gróftól könnyű módon, rancone nélkül kiszorította Ilona grófnó, most már menyasszonya, mellől. A meghívott vendégek sorában láthatók voltak: Gróf Cserhalmy Pista és neje; gróf Aszszonyfay Lizander, kit mindenhoza meghívnak; továbbá: Hanesóh Tivadar, ki ha nem is diszmagyarban, de díszívágygyal jelent meg, s neje, Laura ő nagysága, ki büszke örömtől és budapest-párisi új toilettejében ragyogva; a sehol sem hiányzó, elmaradhatatlan Verpeléti s végre Orbán Endre és Pintér Henrik. A derék apát úr a szent frizykötést követő beszédében kérte Istent, hogy erőt, kitartást adjon nekik, szemben az eléjük görődülhető nehézségekkel, nemzeti missziójuk további folytatásához, a mit a lelkes bárónő a vallásos jótékonyág nemes gyakorlásával oly szépen egyesített.

A szertartás után jött a fényes nászbéd. A kastély tágas ebédőjében a főasztalnál a násznép ült, a két melléasztalnál és a szomszédos ősi fegyverteremben a meghívott és az üd-

vözlésre érkezett vendég-k foglaltak helyet: a karádmegyei és német-hunniai notabilitások, az utóbbiak közt: kiskarádi Rosenmüller, sógorával: gróf Rubnával, ki most már, gróf Várhelyiné és Zavrcekyné távoása után, Magoryban csak Jolánta bárónő férjét és egyik volt schneidig lovastisztja bajtársát látta, továbbá a két Vogelhuber, Aracsi és mindenekelőtt a jó Mandurer polgármester és végre a megyéből és városból különféle testületek, társulatok, egyesületek küldöttségei és a földművesek egyes derék képviselői, nemzetiségre való tekintet nélkül.

A lelkes tósztoktól és áldomásoktól harsogó, mindvégig pezsgőben úszó lukullusi lakomának, lakodalmi dinóm-dánomnak híre hetedfél vármegyére szólt. Tudnivaló, hogy Magory már két héttel ezelőtt tartotta meg, mint karádi főispán, nagy fényűző s épen oly szerencsével, minden zavar, ellentűnetés nélkül, főispáni beiktatását, pazar díszlakomával.

Az új házásoknak drága volt idejük és azért csak kétheti nászútra indultak egy erdélyi bérczek közt fekvő idylli fürdőhelyre.

Magory azt az időpontot, midőn nejevel a nászútról visszatért, titokban tartotta, de Pintér azt, az okos, szép szóval megvesztegetett útmarsall, Gergely huszár révén, mégis megtudta és Boxerrel is közölte. Tehát volt népesülőlés Német-Hunniában. Fényes fogadás, virág-szórás, diadalkapu, hangos údvrivalgás. A szíves, meleg fogadás, az éljenzés és öljenzés, a «hoch»-ok oroszlánrésze Jolánta bárónét illette, ki chauvin reputációja dacára, a közszeretet és tisztelő tárgya volt áldásos jótékonyágáért és mindenkit lekötözö, előzékeny, kedves modoráért. Ez az áldozatkészsége, bár csak alig két év óta lakott a városban, a bennszülöttek előtt a helyi hazafiság nimbuszával övezte körül, mely a vidéki városokban a legnagyobb erények közt tündököl. A főispánét még a kispalotnások is büszke örömmel egészen magukénak tartották.

De Magory nemcsak neje révén: saját erejéből, érdemből is népszerű kezdett lenni. Igazságos volt s nem üldözte súlyosabb ok nélkül politikai ellenfeleit. De Német-Hunniában nagy békélenség támadt és tintetölt utcai lármák, miket Boxer megfékezni nem tudott, követték egymást vagy nyolce napig, azért, mert a belügyminiszter a közgyűlés ismeretes határozatai ellen beadott föllebbezéseket — semmi törvényeségét nem talála a főispán eljárásában — a negyvenhétre lepadt százaz küldöttségnek a miniszterelnökhöz való zárandoklása dacára, elutasította. Magory további sikereit elősegítette az a körülmény, hogy Boxert, ama bizonyos esalhatatlan bajuszt, persze saját kérelmére, nyugdíjazták, ki Pozsonyba, a pensionisták szép és kedves városába költözött s helyette Magyar Kálmánt, a volt főispáni titkár, ki nagy közkedveltségnek örvendett a városban, választották meg főkapitánynak, kit Magory saját fogatán hozatott be tuszulánomából. Magyart most már semmi ok nem tartotta távol Német-Hunniától, hol tudta, hogy önálló főnöki állásában a város és vidéki magyarsodásához nagyban hozzájárulhat. Erélyes, de humánus intézkedéseivel a közszend és rend teljesen helyredült Német-Hunniában, kivált miután Magyar a «Deutscher Kämpfe» szerkesztőjének a magyar nemzetet és kormányt ócsárló cikkeket egy külföldi német lapban kiböngészte és a sajtóbiróság útján lecsukatta. Karádmegyében is a délszláv és nagyruméniai birodalmakról álmódó több izgatott, a fennálló törvények elleni izgatás miatt, nem késett az ügyesség pártfogásába ajánlani.

Mindezek mellett Magory belátta, hogy a felső-tízezer asszonyainál kell kezdeni és azok segítségével folytatni és végezni a magyarosítást. E problema gyakorlati kivitelének szolgál-

latába állt Magoryné Jolánta báróné is. A menyinyiben a házi szent Vesztaaszűz és az ember szeretet mennyei lánggal égő oltárai megengedték, a társadalmi életnek szentelte minden idejét.

Hanem hát az eszközök a legfényesebb ezélok elérésére is többnyire hétköznapiai, prózaiai. Mi mással kezdték volna Magoryék, mint a magyaros — vendéglátással? A legfényesebb főispáni házak egyikét tartották. Azt a régi szép világot, boldog kort várszolták vissza, a mikor a főispánság még kis királyság volt... De aztán mégis ki volt Magorynál és nejenél boldogabb, mikor Gergely kormányok, az inasokkal, hajdukkal az utolsó vendéget is kialászolagátta és őt maguk elfogadó-termekből visszavonulhattak a susogó selyem-bársony függönyök, balsamos virágillat lehellő szentélyükbe és egymás nyakába borulva, így kiáltottak föl:

— Végre egyedül! Enfin seul!

Télen a német-hunniái városi palotában, nyáron a mindkét székhelyükhöz közel eső falusi kastélyukban laktak. Néha a magyar ősi birtokra is ellátogattak, a mi a derék öreg árendásnak, Wolf Löw-Bärnek mindig nagy örömet okozott.

Gyakran jöttek össze Hortenzia hercegnővel, kinek Magoryné már hajadon korában is nagy kedvence volt és jóindulatát Jolánta bárónő iránt, mikor az egy hozzá illő, rokonszenves és hozzá régi nemes családjából származó férfiú neje lett, annál melegebben megörizte. A hercegnő német-hunniái palotája az ottani arisztokráciának még inkább központja lett, mert a városból eltávozott gróf Várhelyiné német szellemű elszigetelt társaság körét, az ultramontán hölgyeket és a Schlepp-sabel-arisztokráciát is magához hódította. A hercegnő palotáját Magoryné tehát gyakran kereste fel; ott jótékonyezelő magyar előadások rendezésén fáradozott, az eddig a hercegi házi színpad műsorában helyet foglalt német és később a francia színműveknek is teljes kizárásával. Ez eleinte nem csekély fáradságba, küzdelmébe került, de férje is hozzájárult, ismert ékesszólásával, a siker előmozdításához. Magoryt az egész városi és vidéki förti társaság, hódító, daliás külseje, férfias nyíltsága és esze, elméssége révén, «kellemes, comme il faut, simpatisch» embernek tartotta: a hercegnő szavai szerint, De Magoryék nemcsak a társaságbeli, hanem pénzaristokraták patriciezus polgári családok kiválóbbjait is fölkeresték bema-takozó látogatásaikkal. Mindenütt és a menyinyire lehetett, magyar nyelven társalognak. Azok között, kit a főispánné egyméltú feüdlis érzületű tory-délnő ajkbiggyesztese és orrfintorgatása dacára körébe gyűjtött, volt Wauverticsné is, a doktor-nábob nagyralátó, szepretreméltó hitestárs, is, kit az ujjonnan alapított «Magyar menedékház» társelnöknevéért kért fel. Időközben gróf Várhelyiné is lekötözt a «Liliomkosszorú Egyeslet» elnökségéről és helyére óriás többséggel Magoryné választották meg. És első alelnök, báró Spitzerné helyett, szintén Wauverticsné lett. Magoryné egészen megnyerte Wauverticsné, sőt férjét is, s ez nem ellenezte, hogy felesége, ki csak törte a magyar nyelvet, a főispánné törekvéseinek nagy munkatársa legyen.

Sorra került — a pénzbeli jutalmakon kívül — a kitüntetéseket politikája is, a magyarosodás szolgáltatásában. Erre nézve Lászlóffy így nyilatkozott:

— Rendjelek és czimek adományozása nélkül jó Magyarországon nem lehet kormányozni.

Magory így válaszolt:

— Bizony a dekorációkat, míg ez a mostani korszak, mondhatni: korszakalag uralodik, mellőzni nem igen lehet.

— És Solyomházy szerint, — tette hozzá mosolygva a miniszter, — mit mondanának, e puritan-szabadelvű mellőzéshez — *odafent.*

A főispán-beiktatási kis katonai tüntetés ismert titkos előidézője, báró Spitzerné Magoryék nem tettek, de nem is tehettek látogatást, mert a bárónő gróf Várhelyinével és Zavrcekynéhez, sub titulo betegeskedő édesanyjához Klagenfurtba utazott hosszabb időre. Báró Spitzerer von der Spitze altábornagy, ki annak idején udvariansan leadta kártyáját Magorynál, ez nemsokára találkozott azon a díszében, melyet Sávoss apát-plebános, Hollósý czimzetes püspök felgyógyulásának örömeire adott. Báró Spitzerer valószínűleg nem tudta, hogy az ünnepelt egyháznagy, úgy, mint az apát úr is, 1848-49-ben, az egész önvédelmi és függetlenség harcazt karddal kezükben végigkúzdtek és ezért hosszú várfogságot is szenvedtek, mert különben az a bizonyos kiíratatlan régi osztrák katonaszellem, közbejött betegség ürüge alatt, a volt «Rebellek» körében a megjelenésben akadályozta volna. A mihez hozzájárulhatott volna az a neheztelő körülmény is, hogy az altábornagy úrnak egy idő óta az a malheurje van, hogy ha valamely templomba vasárnaponként ellátogat, mindig a meg nem értett, «idegen» magyar prédikálás üti meg füleit. Mert hát most, az apát buzgó közbenjárására, már mindenhol magyar egyházbeszédet is tartanak. Még csak: is. De kezdetnek ez elég.

Magory, midőn a díszebédről visszatért, így szólt Pintérhez:

— A karádi dandárparancsnok: Koller, felvilágosodott, modern szellemű úriember; de ez a Spitzerer egy megrögzött ősi katonalélek...

— Ha az a régi katonai szellem megváltoznék, — mondta Pinter, — ifjaink bizonylyan nem tartózkodnának többé attól, hogy a közös hadseregben aktíváltassák magukat.

A főispán, egykori ellenzéki hevitől elkápatva, így folytatta:

— A magyar ezredeknél magyar legyen a szolgálati nyelv és itt, a haza területén, egyedül csak a magyar vezényszó érze harsogjon mindenfelé!

— És Solyomházy szerint, — tette hozzá mosolygva a miniszter, — mit mondanának, e puritan-szabadelvű mellőzéshez — *odafent.*

A főispán-beiktatási kis katonai tüntetés ismert titkos előidézője, báró Spitzerné Magoryék nem tettek, de nem is tehettek látogatást, mert a bárónő gróf Várhelyinével és Zavrcekynéhez, sub titulo betegeskedő édesanyjához Klagenfurtba utazott hosszabb időre.

Báró Spitzerer von der Spitze altábornagy, ki annak idején udvariansan leadta kártyáját Magorynál, ez nemsokára találkozott azon a díszében, melyet Sávoss apát-plebános, Hollósý czimzetes püspök felgyógyulásának örömeire adott. Báró Spitzerer valószínűleg nem tudta, hogy az ünnepelt egyháznagy, úgy, mint az apát úr is, 1848-49-ben, az egész önvédelmi és függetlenség harcazt karddal kezükben végigkúzdtek és ezért hosszú várfogságot is szenvedtek, mert különben az a bizonyos kiíratatlan régi osztrák katonaszellem, közbejött betegség ürüge alatt, a volt «Rebellek» körében a megjelenésben akadályozta volna.

A mihez hozzájárulhatott volna az a neheztelő körülmény is, hogy az altábornagy úrnak egy idő óta az a malheurje van, hogy ha valamely templomba vasárnaponként ellátogat, mindig a meg nem értett, «idegen» magyar prédikálás üti meg füleit. Mert hát most, az apát buzgó közbenjárására, már mindenhol magyar egyházbeszédet is tartanak. Még csak: is. De kezdetnek ez elég.

Magory, midőn a díszebédről visszatért, így szólt Pintérhez:

— A karádi dandárparancsnok: Koller, felvilágosodott, modern szellemű úriember; de ez a Spitzerer egy megrögzött ősi katonalélek...

— Ha az a régi katonai szellem megváltoznék, — mondta Pinter, — ifjaink bizonylyan nem tartózkodnának többé attól, hogy a közös hadseregben aktíváltassák magukat.

A főispán, egykori ellenzéki hevitől elkápatva, így folytatta:

— A magyar ezredeknél magyar legyen a szolgálati nyelv és itt, a haza területén, egyedül csak a magyar vezényszó érze harsogjon mindenfelé!

Pintér nyomban szekundált főnökének, nem csekély önróniával:

— Itt ezen a magyar vértől áztatott földön!... Ilyenformán szónokoltunk, mikor még nem fuzionáltunk.

Magory ezt válaszolta:

— Így érezünk mi most is!... És mindenekelőtt, ide a sváb, oláh, tót legényekből álló helyőrség helyett, magyar fiúkból álló csapatok kellenek.

— Aztán — jegyezte meg Pintér, — Spitzerert helyezék át Operenciába vagy Bergengóciába.

— Úgy van! — pattant fel Magory. — Ide nem ilyen régi szabási hadparancsnok kell, ki császáribb a császárnál, hanem a ki oly alkotmányos érészű, mint a legfelsőbb hadúr.

— És — apropos! méltóságos uram, — az elnök a kuriához jön?

— Oda, és helyébe Damódy Elemért nevezik ki, kinek neje báró Lonniczy-leány.

— A karádi dandárparancsnok: Koller, felvilágosodott, modern szellemű úriember; de ez a Spitzerer egy megrögzött ősi katonalélek...

— Ha az a régi katonai szellem megváltoznék, — mondta Pinter, — ifjaink bizonylyan nem tartózkodnának többé attól, hogy a közös hadseregben aktíváltassák magukat.

A főispán, egykori ellenzéki hevitől elkápatva, így folytatta:

— A magyar ezredeknél magyar legyen a szolgálati nyelv és itt, a haza területén, egyedül csak a magyar vezényszó érze harsogjon mindenfelé!

Pintér nyomban szekundált főnökének, nem csekély önróniával:

— Itt ezen a magyar vértől áztatott földön!... Ilyenformán szónokoltunk, mikor még nem fuzionáltunk.

Magory ezt válaszolta:

— Így érezünk mi most is!... És mindenekelőtt, ide a sváb, oláh, tót legényekből álló helyőrség helyett, magyar fiúkból álló csapatok kellenek.

— Aztán — jegyezte meg Pintér, — Spitzerert helyezék át Operenciába vagy Bergengóciába.

— Úgy van! — pattant fel Magory. — Ide nem ilyen régi szabási hadparancsnok kell, ki császáribb a császárnál, hanem a ki oly alkotmányos érészű, mint a legfelsőbb hadúr.

— És — apropos! méltóságos uram, — az elnök a kuriához jön?

— Oda, és helyébe Damódy Elemért nevezik ki, kinek neje báró Lonniczy-leány.

— A karádi «Széchenyi Kör» megalapítóját? — Azt. Ilyen, a társadalmi téren is számottevő ember kell ide, nem pedig egy medve aggleány, a ki csak ha ebédelni vagy aludni megy, búvik ki hivatalából.

Ez a változás megtörtént még a tél folyamán. A tavasz pedig nemcsak a feoskéket hozta meg, hanem a kúnsági magyar bakákat és a szaboi és csongrádi fiúkból álló hidaszokat, tüzereket. Mert ez az esztendő volt épen a szükséges áthelyezések időpontja. A hadostályparancsnok, a tábornaggyá kinevezett báró Spitzerer helyett, báró Szentgróthy Ödön lett, kinek neje Tésay-leány volt, a Bélinek, most már gróf Cserhalmy Dóra férjének, rokona.

Persze, hogy ezek a dolgok, kivált a katonaság nem várt — a derék honvédelmi miniszter közbenjárására — a magyar nemzeti politika szellemében való metamorfózis, mely a családi és cselédi körök legbensőbb ügyeit érintette, sok port vert fel a kispalotnások, különösen a szélső elemek söröcsarnokaiban. A Paprutovicsnál is, hol Manlich Tuhutum, az új

KHINAI VERSEKBŐL.

I. Az egyszeri, ifjú leányok:

(Wang Tshang Sing.)

Az egyszeri ifjú lányok, pihenve Virágos lombok dombján, így eseevteket.

Barátnóm! Ha azt mondják nekünk Hogy szép-voltunk halványul, mint a hold, Arezunk már nem sugároz édesen, Hajunk sem éjszín, mint hajdanta volt; Mit feleltünk? Ki látja önmagát?

Édeseim! Hol lakhatik a rossz Téli, Ki havat ráz fejünkre, arczunkba fú? — Ott benn a tükörlap megett! Önnét fenyeget

A Téli, a Szel, a gonosz Bá! Ott ül; csak ott él! Nincs itt miközünk! Jaj, kacajba, dalba szokjünk! Tánczoljunk körben!...

Nincs, nincs másutt, — csak a tükörben.

Messze Tükrök mélyén lesked a rossz Téli!

II. Búcsú.

(A «Schi King»-ből.)

— «Jaj, — zengte a nő, — kakas szolt! Közel a Felett a herceg: «Ó nem, nem! [veszély!] Odakinn az új fekete, mély. Nem a kakas szava volt, szerelmesem!»

— «Könyörgök, húzd fel a redőnyt, barátom, És kérdezd az eget!»

— «Jaj, a zord hajnat látom! Sápadt nap kél a hegy megett!»

«Reggel!»... És nyögve, sírva búg, «Most el fogsz menni! Hogy maradjak itt? Oh, ... kérék, kérék, — végy legalább bosszút Azon, ki tőled elszakít!»

Kérek, röptés egy nyilat sebesen, Mihelyt kimegy. Lódd a kakast sziven!»

III. A porcellán pavillon.

(Li Tai Po.)

A kicsiny, kerek tavon Fehér és zöld porcellánból Díszlik egy szép pavillon.

Mint a tigris háta sávval Ivlik a jáspis-híd a!al; — Parttól a pavillonig Szökken a híd.

S ott, a kedves házasokban Jóbarátok szép sorjában Ünek. Mind iszik, nevet, Némelyik ír verseket.

Köntösük bő selyemujja Hátraesung. Selyem kámszájuk Kényesen nyakukba hullva. — Ifjak, szépek, jóbarátok.

A kerek tó síma tükrén Ujrálátszik mindez szépen, Fehér és zöld tükörképben, Porcellános tisztán, büszkén!

Mint egy félhold ivlik a híd Fordított alakja át; — És sok ifjú jóbarát Versét ír, kaczag, beszék.

Ülven fejük tetején A fehér-zöld pavillonban, Mely a tornyán áll azonban A kerek tó tükörén.

A «Chinesische Flöte» után. *Kafka Margit.*

(Vége következik.)

BLAHA LUJZA BALATONFÜREDEN.

A zalai partokon álmosan döcög a vonat a füredi állomás felé. Az állomástól tarka, virágos, illatos kaszálók között szélesen kanyargó út vezet le a telepre...

Beljebb fehérre meszelt kised házikók tarkos ablakaiból piros muskátlik mosolyognak reánk, imitt-amott kaczián megkötött kendőjű, piroszposzgas arczú fehérepek köszöntgetnek... A falut a teleptől egy kőhíd választja el s odaát a hídon túl már modern villák bámulnak az érkezőre...

A fehér kerítések mögött buja illatú rózsák nyiladoznak s büszkén kacsingatnak kifelé az útra, a haragosszínű mályvák... Lenn a telep lapjában a balatonfüredi templom kupolája csillog s közvetlen mellette csendesen pihen a volt hercegprímás tusculanumának parkja és sűrű fenyőerdőjének illata ránehezedik a harmatos levegőre... A templomtól balra egy bájosan egyszerű, fehérre meszelt villa áll s oldal ablakainak rácsai mögött szerényen, de üdén húzódik meg, a fehér batisztfüggöny... Széles udvarán tizenkét oleander fa virít s a rózsaszín virágfejesek elevenen sütikéreznek a ragyogó napsugárban... Az udvar mögött szépen parkirozott kertecske, bóbiskoló rózsákkal s a bársnyos pázsiton egy gyönyörű seelyemszörű angora-macska incselkedik a lehullott rózsalevelekkel...

A villa homlokzatának közepén két oszlop között egy tágas terras nyílik, a hol kalotaszegi varrotással megterhelt szélesöblű kosárszékek kínálgatják a kényelmet... Ez a nyári pihenője Blaha Lujzának. Igazi puha fészek, a nyugalom hajléka ez a bájos otthon, annak a gondtalan nyugalomnak, a mely megtermi a csattogó nótát, a ragyogó napsugarakat... Mert Blaháné nyári otthonában, mindenütt felcsillan a pajkos napsugár; a magyar nóta édes-bús melódiája még akkor is felhangzik itt, a midőn nem énekel senki, a midőn méla, suttagó csönd terpesz-

edik a tágas szobákban... A nagy ebédlő faláról reánk mosolyog a Blaha Lujza pajkos orcája, mint *Török biróné*, mint *Gyimesi vadvirág* bájos, egyszerű szekely leánya. Az utóbbi Gécey István szeretettel festett képe, a mely-lyel a *Gyimesi vadvirág* huszonötödik előadása alkalmával lepte meg darabjának főszereplőjét.

Baloldalt Blaha Sári életnagyságú festménye kaczag felénk s alatta apró képekben megörökítve a mulató magyar nép... Itt a cigány húzza a búsuló juhász fülebe, amott már tarka, bokorugró szoknyákban járnak a magyar menyecskek a tüzcsárdást... Ebben a szobában minden tiszta magyar... Mezőkövesdi és kalotaszegi kézimunkák tarkállanak az ódon almáriumokon, ebédlőszekrényen... A másik szoba, a fogadó-terem már egészen modern. Hatalmas angol bőrfotelek büszkélkednek s a sarokban egy nagy Bösendorfer áll hallgatagon... A falon nagy régi kép függ, bibliai festmény, a mely báró Splényitől marad özvegyére. Az asztalon az egyszerű, illatozó oleander csokor s az ablakon keresztül ebbe a komoly, ünnepélyes terembe is beszökik a ragyogó napsugár, hogy együtt kaczerkódjon a nagy vázák illatos, mosolygó virágaival.

Közvetlenül a másik szoba már az igazi nagymama unokájának a szobája... Mert nyáron Blaha Lujza mindig együtt nyaral a kis unokájával, Blaha Gittával, egy édes, okos nagyszemű gyermekkel, a ki a balatonfüredi nyaralónak a kaczagó, ifjú lelke. Kicsi szobácskájában fehérre festett bútorok, Blaha Lujza paraszt bútorai *„Török biróné”*-ből. Kis gyermekszékben egy nagy francia baba pufók képe néz reánk s az asztalkán sok apró gyermek vár kis gazdájára... Azután Blaha Lujza szobájába érünk. A sárgaréz ágyban dagadó párnák fehérenek, a melyeket leheletszerű batiszt terítő takar le, az ablakokon rózsaszín csokorkákra kötött batiszt vitrázsok ragyognak, üdén, hóféhéren, — közöttük pedig egy-

szertü izléses toilette szekrényke... Az asztalon itt is illatozik Blaháné kedvenc virága, a rózsaszínű oleander és mellette hever egy-két könyv. Itt szokta a nagyszony déli pihenőjét tartani. Ezek mögé sorakozik egy kedves szobácska, a melyben Blaháné nővére, özvegy Benedekné lakik, mert ő is künn nyaral a kis Gittával együtt nagynevű néjénél, a kinek a művészetén kívül a családi melegség a legnagyobb életörme.

Blaháné úgyszólván az utolsó nevezetes állandó vendége Balatonfüreden. Elfogytak már a hajdani környékbeli magyar urak, a kik olyan patriarkális színt adtak a füredi életnek, rég nincs már meg Jókai, a ki egykor a füdő-saison fődekkességeinek egyike volt s a magyar arisztokracia is, mely egykor sűrűn látogatta, mind jobban elmaradozik. Balatonfüredet is többnyire ugyanaz a fővárosi közönség látogatja, a melyet nyáron a többi balaton-i fürdőkből, télen pedig a budapesti körzokról ismerünk. Blaha Lujza jóformán egyedül maradt a régi füredi hírességek közül, ő még híven fölkeresi évről-évre kedves villáját, melyhez annyi szép emléke fűzi, a melynek minden tárgyán rajta van valami az ő szép és gazdag művészeti és asszonyi életéből. Ebben is az a kedves ragaszkodás nyilvánul, a mely őt mindenben jellemzi. Nyugalomát néha megzavarja ugyan a fürdőző közönség érdeklődése, de azért a nyugalom és pihenés tanója a balatonfüredi villa, mely külsejével, oszlopos tornáczával is elmúlt idők izlésére emlékeztet, — maga is mintegy élő tanuja azoknak az időnek, mikor a művész legszébb diadalait aratta. S mintegy Blaháné művészetének szelleme is ábrázolódik a villában: tipikus dunántúli kúriákra emlékeztető harmonikus egyszerűségében, a melyeket annyira megszoktunk, hogy szinte a magyarsághoz hozzátartozónak érezzük, — ép úgy, mint Blaha Lujza művészetét. Kovács Lydia.

BLAHA LUJZA SZALÓNJA BALATONFÜREDI VILLÁJÁBAN. — Jelfy Gyula félvétele.

1. A művésznő a tornáczon nővérével és kis unokájával. — 2. A villa bejárata. — 3. A művésznő hálószobája. — 4. A folyosó. — 5. A művésznő és unokája a kertben.

BLAHA LUJZA BALATONFÜREDI VILLÁJÁBAN. — Jelfy Gyula félvételei.

PÁPAI CSENDŐRÖK.

A PÁPA KATONÁI.

Valamikor egész hadserege volt a pápának s ma alig egy-két száz fegyverese van a Vatikánban. De még evvel a maroknyi hadsereg-gel is sok a baj. Legutóbb is föllázdáltak a szelid arcú svájci gárdisták.

A Vatikán látogatói jóformán csak e vörös, sárga és fekete öltözötű svájci gárdistákat látják mindenütt, a merre járnak, holott a pápa hadserege nem csak ő belőlük áll. A svájci gárdán kívül a pápát szolgálja fegyverrel a palatinusi gárda, a nemesi gárda és a pápai csendőrség is. Négyféle katonaság is védi a Vatikánt, de azért mindösszevéve félezerre sem rüg ez a kis hadsereg. Pedig a XVII. században, VIII. Kelemen uralkodása idején száz-ezer gyalogos és tizezer lovas katona leste a pápa parancsát, hogy hadba induljon. Még a múlt század ötvenes éveiben is a svájciakon és a többi gárdán kívül nyolcezer főnyi katonája volt a Vatikánnak és ez egy műszaki csapatra, három ezred gyalogságra, egy zászlóalj pápai vadászra, egy ezred lovasságra és egy ezred tüzérségre oszlott.

A híres svájci gárda már megvolt V. Miklós pápa idejében, 1448-ban is, de mai szervezetében II. Gyula pápa (Rovere) létesítette a svájciak gárdáját, néhány esztendővel 1500 után. II. Gyula pápa rendelkezése ugyanis Herstein Péter kanonok megjelent 1505 szept. 9-én a zürichi szövetségáncs ülésén azzal a kérelemmel, hogy kétezer svájci alabárdost toborozhasson a szentatyá védelmére. A kérést

teljesítették és a szövetségáncs erre nézve szerződést is kötött II. Gyulával, a minek megtörténte után a luzerni Silintenn Gáspár vezetése alatt elindult Rómába a kétezer alabárdos: a svájci gárda első serege, a kiket az a megtisztelés ért, hogy öltözetüket, az akkori luzerni divat nyomán, a régi svájci zsoldosok sisakos, alabárdos hadi felszerelését stilizálva, Michel Angelo tervezte.

Több mint félezredéves tehát már a pápa híres svájci gárdája, a melybe még most is csak a svájci kantonokból toborozzák a legénységet épenig, mint a hogy a tisztikar is kizárólag svájciakból kerül ki. Áll pedig ma a svájci gárda — a melyet 1870 óta az olasz kormány mint a pápai palota testőrségét meghagyott régi formájában és szervezetében — áll összesen százhuszonhárom emberből, még pedig 112 katonából és 11 tisztből, a kik közül a parancsnok ezredesi rangot visel. A tisztikar még a következőkből áll: egy al-ezredes, egy őrnagy, két kapitány és hat hadnagy.

A svájci gárda egyenruhája és fegyverzete még ma is az, a mi volt Michel Angelo korában. De a palatinusi gárda, a mely a pápai gyalogsághól zsongorodott össze parádés hadsereggé, már megváltoztatta fegyvereit. A palatinusi gárda «katonai jellegű reformon» ment már keresztül. Repond ezredes volt az, a ki modern fegyverekkel látta el a palatinusi gárdát (összesen 50 katona és 5 tisz) épenúgy, mint a pápai csendőrséget.

A pápai csendőrség köznapi egyenruhája alig

A PÁPAI HADSEREG FŐTISZTJEI A SAN DAMASO KAPUJA ELŐTT.

különbözik valamiben az olasz állami carabinieri-é öltözetétől, de már a dolguk sokkal kényelmesebb. Nincs egyéb dolguk, mint hogy a «Stanzák»-ban és «Loggiák»-ban a kérdezősködőknek felvilágosítással szolgáljanak és hogy nagy ünnepi alkalmakkor a pápát kísérik. A szolgálatuk nem terhes, de viszont — a fizetésük sem nagy. A közlegény például 63 lira havi fizetést kap és ezért naponta nyolcz órát kell szolgálatban töltenie.

A pápa igazi, elite-testőrsége azonban sem a svájci gárda, sem pedig a pápai csendőrség, hanem a nemesi gárda. Mai formájában VII. Pius szervezte, 1800-ban.

A nemesi gárda tagjai egész a legutóbbi időkig csak azok lehettek, a kik okmányokkal tudták igazolni, hogy az egyházi államban születtek, nemességük legalább hatvan esztendő, ők maguk fiatalabbak 25 esztendőnél, de idősebbek 21-nél és ... legalább is 172 centiméter magasak. A nemesi gárda ma mindössze — egy század. Parancsnoka százados, a ki alatt egy főhadnagy, egy hadnagy, kilencz őrmester és negyvennyolcz gárdista szolgál. Ők kísérik a szent-atyát a templomi szertartásokra, jelen vannak a zarándokok fogadásánál, a szolgálattevők követik a pápát sétája közben és éjjel-nappal a nemesi gárda végez szolgálatot a pápa személye körül. Ők segédkeznek a pápa megkoronázásánál épen úgy, mint Szent Péter földi helytartójának temetésénél is. A pápa-választó konklávában minden biborosnak egy-egy gárdista áll szolgálatára és minden új biborosnak nemesi gárdista viszi el a biborosi kalapot.

A NEMESI GÁRDA.

A SVÁJCI GÁRDA.

A TÖRÖKÖK DIADALÜNNEPE KONSTANTINÁPOLYBAN, DRINÁPOLY VISSZAFoglalásának örömeire.

Mahmud Muktár pasa vezetése alatt régi janicsár-ruhákban diadalmenetben járnak körül a várost.

1. Egy barlanglakás bejárata — 2. A hatóság által már betömött lakás, a hol harmadéve a kolera kiütött. — 3. Egy barlanglakás, melyet a hatóság már betömött, de a lakók ujra kiásták. — 4. Barlanglakók udvara és kertje.

BARLANGLAKÁSOK A MISKOLCZ MELLETTI DANYI VÖLGYBEN. — A hatóság most tömte be a barlangokat.

1. Kőrmöcsbánya látképe. — 2. Városi nyaralók a város mellett. — 3. Út a Zólyom völgyében. — 4. A szabadságharc emlékoszlópa. — 5. Az Anna-kápolna Kőrmöcsbányán.

A ZÓLYOM VÖLGYE KÖRMÖCSBÁNYÁNÁL

1. Hegyi patak a völgyben. — 2. A jánoshegyi alagut. — 3. A Zólyom Kőrmöcsbánya mellett. — 4. A tureseki vasúti kanyarulat. — 5. Bányászlak a Zólyom völgyében.

A ZÓLYOM VÖLGYE KÖRMÖCSBÁNYÁNÁL

BOLYONGÁSOK AZ INDIAI HUNNOK HAZÁJÁBAN.*

Hunza nép, Hunja föld.

Kásmirtól északra, a Hindus folyó tulsó partján fekszik *Hunja föld*, a *hunzá* és *nagirok* országa. — Ázsia szívében, — messze a vonatjárta műveltebb indiai részekről, él ez az érdekes néptörzsek, az egykori yuetik, a *fehér-hunok* egyik késői maradványa.

Ósi birodalmuk a mai Pandsábra, a katiavári részre, Bengálra terjedt, nyugat felé Afganisztánra, Beludhisztánra, réges-rég leolvadt a mostani kicsi néptörzsrre, angol fenhatóság alatt.

Mikor a yuetik elhagyták ősi hazájukat, *Hansu* tartományt, két részre szakadtak. Egyik részük a *nagy yuetik* Dúngárián keresztül, Bastriába vonult, a legyőzött tohárokkal egyetemben. — A kis yuetik Bodjulsországtól (Tibet) északkeletre húzták meg magukat; onnan ereszkedtek le Észak-Indiába és egyesültek testvéreikkel. — Ők teremtették meg az indo-scyth birodalmat Seleucus Nikáfor által alapított Indo-Bactria vagy Táhia helyén.

A fehér-hunok, mint nomádok érkeztek új hazájukba, gulyákat hajtottak maguk előtt, letelepedve átvették az indo-görög műveltséget. — Az ó-görög betűkből az Asóka-karakterű írás alakul ki. A görög művészet, műveltség megfínomítja a yuetik nyersségét. — Megjelennek a viharosok stupák, sziklatemplomok és a különféle csodás építkezések, amelyek Csóka király hatalmát hirdették, a budhista hunok őseréjét.

A Kr. u. időszokban a Kharor melletti szerencsétlen ütközet után hazájukat kénytelenek elhagyni, ujjal mint nomád nép tűnnek fel a déloroszországi síkságon és onnan indulnak az európai haza meghódítására.

Azon kevés szítya emlék közül, amely a hunok ősi fénykoráról beszél, felemlítendő Szúrja napisten gránitkőből való szoborsorozata, amely a Calcuttai múzeum kőosztályában látható.

Ha szemügyre vesszünk egy ilyen szobrot, úgy rögtön észrevehetjük Szúrja isten cifrított szárú eszímait, egyenes kardját, mentéjét, süvegét. Az ágyék körül futó ékszeren levő kétszemű szivalak nagyon is figyelemre méltó. — Mellette két scytha király áll rövid ingben, szoknyagatyában. — Kunkorodó bajszuk van és őscytha fővegük.

Két oldalt amazonok nyilaznak. Öltözetük rojtos szárú eszima, a férfiakéhoz hasonló szoknya és ékszer. — Szép természetű felső része szabad, puzdrával a hátukon. — Némik is süvegük van, hajuk beforna a vállakra — omlik. — Különböző az egész csoport kocsin van ábrázolva, alul hét rohanó lóval. — Felül virágfüzérés nemtők lebegnek. — Phoebus napisten rohanó fogata jut eszünkbe e szobor szemléleténél, de a scythák napistene régiebb, mint a görög Phoebus.

Itt említem fel Kaniska király szobrát, melyet panditúró Radha Krisna talált meg Mat község határában. — Mentében van és hosszú gilgiti eszímákban. — Egyenes kardot visel, a milyent a nagy mogulok — hordtak. — A szobor sanscrit felirata hirdeti, hogy «Kaniska király öfelsége.»

A hunzá népe feloszlik a *shin*, *jász-kun*, *rono* és *jász-osztályokra*. A *jász-kunok* népe a legősibb földbirtokos osztály; így ismerik őket. — Kászt neveik a következők: Bhat, Lón, Dar, Vay, Bagá, Ratez, Thókr, — Kátlan-vidéki Kászt: Lakai, Battash, Kappás, Sófi, Sarfi, Látti, Hámdi, Wahdi, Zaidi. A *nagirok* önmagukat borisóknak nevezik. A gilgítieket *giltótenak*, a ladakbelieket *Bóit* névvel jelölik, a kis tibetieket *balótzoknak* hívják. Család és férfi neveik közül egynehány: Holló, Shóya, Birgosi, Sebhos, Darves, Toli, Szekero, Dadásey, Duduk, Zahir, Szapáro, Balesha, Szakár, Sangó, Bultse, Lassu, Zamiro, Bakk, Bóti, Szaban, Malek, Sbatong, Tamashavek, Bekk, Tash, Tor, Mirák, Mára, Aljass, Sáriki, Batsa, Bepong, Dalósa, Abadi, Tongi stb., asszony,

* Tóth Jenő festőművészünk hat évet töltött Indiában. Hivatása közben nagy lelkesedéssel mélyedt el az ősmagyar tanulmányokba, melyekből néhány részletet itt közöl olvasóinkkal.

leány nevek: Rozila, Tsovilla, Tóni, Bibi, Rézi, Szuka-bai, Kurtsuma, Dadosi, Bárai, stb.

A hunzá jó és rossz szokásai közül kiválik az, hogy nagy borivók, vallásukkal nem sokat törődnek, a mennyiben azt tartják meg, a mi nekik jólesik. — Náluk az asszony egyenrangú a férfival, nem úgy mint a hinduknál, a kik valóságilag megvetik a gyengébb nemet. — Szeretik a táncot, nemesek nézik, mint keleten szokás, hanem maguk táncolnak, — gyors ütemben, tempóban. — Sőt a hunza menyecske önmaga választja a táncost. Rendszeren *duták* (duda) avagy tárogató-féle zeneszó mellett mulatnak. — Van külön esatátáncuk is. — Itt térek ki arra, hogy a hunzá csatalkáltsa: Tsza deá, huj, huj deá. Az egyik kiáltó szavuk *sha*, egy másik *le*, *ley*, a harmadik, *tsá-ké*. — Készen áll a tsalé, csáko hajsz, a mikor a bérésyerekek nógatja az ökröket szántás közben.

A hunzá népszokásait érdemesnek tartom arra, hogy elmondjam. A keresztelési ceremónia nem áll sokból. Az egy-két hetes *shudár* (gyermek) fülibe mondják háromszor az isten nevéit, ezt a nevet aután nem hallja többé egész életében. Ez a kevés ceremónia is ivással van egybekötve.

Az eljegyzés abból áll, hogy a leendő vőlegény elhelyezi handsárját és egy kivált tököket, a mi borral van töltve, a menyasszony háza elé, ha elfogadták, kész az egyezés. A lakodalom a vőlegény házában kezdődik. A vőlegény apja ajándékot ad a menyasszony apjának, rendszeren ékszer, ruhát, avagy ezüstpénzt. Ezután a vőlegény tizenkét barátjától kísérve, a menyasszony háza elé megy, zeneszóval, a hol megállapodnak. A leendő anyós valami lángos-félét hoz ki nekik, majd visszaküldik ajándékkal. Ezután a vőlegény részéről jelenti az egyik szószóoló ékes rigmusokban, hogy a ceremónia vegye kezdetét. A vőlegény anyja süteménnyel az ajtóba áll és a vőlegény a háza lép. A vőlegény a menyasszony jobb oldalára ül. A menyasszony bátyja kérdezi: «Nohát beleegyezel-e sógor a házasságtokba?» Mire ismét a mullah (pap) kérdi háromszor, hogy meg vannak-e elégedve egymással, olvassa az imádságot és végzi a ceremóniát. Ezután kezdetét veszi a tánc, evés, ivás. A főétel a *dauro-laksa* (kása féle), a nyáron sült hús, kenyér és bor. A hunzá népe jól ismeri a borkészítés módját. Kádban tapossák a szőlőt, a honnan földbe ázott kádba folyik a must. Egy lazán odarakott kövel letakarják. Három hónapig erjed és csak azután iszszák.

Régi szokás, hogyha a vőlegény messze megy a menyasszonyáért, tegezt és nyilat viszen magával. Mikor a menyasszony háza közelébe ér, háromszor lö visszafelé azon irányban, a merre az ő háza fekszik.

A második napon a vőlegény házába viszi a menyasszonyt, ilyenkor az ara sir a házbeliekkel. A vőlegény kezénél fogva vezeti az ajtóhoz. Ha a menyasszony huzódzik és sir, akkor a kíséret éneke fog. Súlyomadarhoz, erdei patakhoz, sápadt virághoz hasonlítják és vigasztalják.

Jöjj elő súlyomnak leánya,
Jöjj ki, miért késlekedel,
Jöjj ki atyád sátrából,
Jöjj és ne maradj el sokáig.

Ne sirj, oh, vizek tündére,
Ne sirj, mert színed változni fog,
Ne sirj, mi szeretünk téged,
Kik bátyáid vagyunk tenéked.
Ne sirj, arczodnak üdésége szintelen leszen,
Oh, ne sirj, te atyád kedveltje,
Zokogásod arezod haloványra festi.

Ezután a vőlegény nyeregbe emeli menyasszonyát és elvágat vele. Ekkor már elfeledte mátkája a könnyeket és boldogan mosolyog. A hunzáknak van érzékük a mélyen érző szerelem iránt. Ők nem ismerik az indiai kényszer-házasságot. A fiatalság rendszeren a mezőn, avagy ünnepségek alkalmával ismerkedik meg.

A hunza leányok nagyon csinosak, sőt szépek is. Nemes metszésű arczélük, világos testszínük, karcsu természetű szépségekké avatják őket. Hajukat simára fésülik, két oldalt apró tincsekbe fonják. Mellényke félét viselnek, a neve: *ing*. Fejükön *pársin* (párta) van, mely

náluk főveg számba megy. Szoknyát (*lenga*) viselnek, melléje eszímát pirosat, avagy kapsát (cipellő-félét).

A férfiak viselete atilla-féle ruhadarab, eszima, *csakóti* (*nadrág*), pörge kis kalap, avagy magas turbán. A rövid ing borjuszájával, a gatyaféle szintén viselet.

Ha valaki *sildns* (beteg), úgy elbűsűzkodik övétől, a mi ivás nélkül ismét csak nem lehet meg. A temetés előtt a testet megmossák. Siró asszonyok jajgatják, énekelik a megholt erőseit, a kiket e czélra felfogadtak. A másik helyiségbe pedig öblös *büposokból* (kancsó) meritnek erőt az atyfiak, dicsérik az elkövetőt. Ezután vagy eláznak, vagy *maré* és *birgéleti* (marakodás és birkózás) végzik a napot, a megholt tiszteletére.

A megholtat utolsó útjára vinni érdem. Legelőbb a hunzá emigyen tartják. A holtat két rúdra helyezik, a mely egymáshoz van más kettővel erősítve. Az asszony körülbelül hatvan lépésre követi menetet, azután haza megy sírni. A kiváló halott fából avagy kőből faragott emlékfélét kap, mely néha cifrázott. A temetés után következik a *tor*, evés, ivás a halott tiszteletére. Vannak busztjáró helyeik is. A szent hely keletkezése egészen unikum a maga nemében. Valami szent férfit csaltak maguk közé, igérve neki fűt-fát egyenesen azon czélból, hogy megöljék. Így keletkezett két szent helyük, a hol összegyülekeznek, a minek ismét csak ivás-évés a vége.

Ünnepségeik alkalmával, a *tsakurak* (legények) adják a szépet a lányok előtt. Rendszeren a falu melletti tisztáson játszanak valami bárány, farkas félét, énekelnek, mesélnek. Nagyon szép balladák és énekeik vannak. Szeretik a talalós kérdéseket. Este tűz mellett mesélnek az ősről, szépséges királylányokról, a démonokról stb.

A *jász-kunok* földbirtokos osztály, ugyan-csak a *shin-osztály* is, olyan nemes félek. Általában a földművelés és baromtenyésztés a főfoglalkozás. A *tárkán* (lóistálló) és *gyajál* (marhaiálló) körül a gava-tsárók (bojtárok) foglalatostokodnak. A juhász (juh) bojtárok itt is híres legények. A *dékánok* (parasztok) szintén földművelők.

Azelőtt 50—60 évvel még reá ütöttek a békes kurgizekre az egyes hunza törzsek. Elszedték áruikat és így vagyonsodtak meg. Sőt hadakoztak folytonosan a borkészítés népeikkel. Sok jó jász-kun hagyta ott néha a foga fehérét, a hogy megénekelték a vándor-czimpolyások. Az sem az utolsó ám, mikoren Gézáfán jász-kun vitézlő asszonyaival verte le a meghátrált ellent.

Ereszes-tornáczos házakban laknak. Küpos vityillókban a pásztor. Említésre méltó az itt-ott fenálló, fából készült templom-féle. Külön áll a toronyláb és a faszindelyes templom. Láthatjuk Kásmirban és Kásmirtól lefelé Csamba vidékén, a hol a sahóti templom megkapó példány. Szintén tornáczos ereszes háznak vehetjük az utóbbit.

A hunza falvak nevei szintén jól hangzanak: Tsorbán, Budaless, Mukátsáki, Sékvár, Daintar, Goltore, Irsád, Darvas, Tolti, Aptsai, Jaglóth, Hun-Lós stb., folyónevek: Botoga, Baltit, Sayók. Hegynevek: Tsók, Harangási, Derentsi, Boaltár, Alsó-Madárkusi, Madsarnáth.

Az indiai rádputok Jenu és Csoán törzse, az afgáni *faludi* és *huszáridsát* törzse, a határszéleken élő *Kari*, *Kazi*, *Matas*-törzsek szintén rokonszámba mennek. Ide sorozhatók a *komók*, *dsátok* és a *kaggarok* népe, a kásmiri *tozgrák*, a kik hazájukat *tugórnak* nevezik. Ugyan-csak messzebből, a nepálországi *magarokat* is ide számíthatjuk, a kik Indiából szakadtak fel Nepálba. A burmaországi *sányók* és *hoi-kunok* stb. szintén érdeklődésre tartanak számot.

Csillagos éjjel lobogó tűz mellett hallgatom egy rádput bárd vitézi énekét, el-el gondolko-dom rajta. Megelevenedik a láthatár a pandsábi ködös messzeségben, sikoltó harczi mének, riadó vitézek zúgnak tova, messze nyugat felé. Talán Csaba királyfi megyen ismét segítségére hun-magyar, székely véreinek.

Tóth Jenő.

1. Kásmiri gyermekek. — 2. Ladakiak, a hunzá szomszédai. — 3. Előkelő hunja benszülött. — 4. Spirja napisten szobra a kalkuttai múzeumban. — 5. Indóskythák szobrai.

AZ INDIAI HUNNOK HAZÁJÁBÓL. — Tóth Jenő félvételei.

A MI URUNK.

Regény.

Irtta GRAZIA DELEDDA.

Első könyv.

I.

Akkoriban, vagy harmincz esztendővel ezelőtt, még dilizsánczon utaztak az emberek Macomerből Nuoróba és jóformán mindig éjszaka. Az országút jó karban volt, csak gyéren használták, kevés kocsis közlekedett rajta és így az út nem volt mindig biztos. A postakocsis, energikus és barátságos, szinte kötekedő öreg, tehát nagyokat suhintott a lovak felé és ha véletlenül el-elcsúszkált a bakon, tüstént káromkodva, fel is rezzent szundikálásából.

Azon az áprilisi éjszakán az egyetlen utas egy capo-macchia volt, egyike azoknak a munkafelügyelőknek az erdei szénégetőknél, a kik legtöbbször toszkániaiak és a kik Szardíniában az erdőirtásokat vezetik. Szép fiatal ember volt, magas és karcsú, sápadt arczaal, a melynek szabályos vonásai volt valami keménység. Sima haja és erősen előugró felső ajkának gyérszálú bajusza éppen olyan sötét szőke volt, mint gyapjúruhájának színe.

Messziről jött, bár útikésztsége nem volt egyéb, mint egy szép esernyő és egy tarisznya, tele gesztenyével és fehéreművel. De egybéként úgy látszott, hogy ősmerte ezt a vidéket, a melyet elhaladtak, mert melábus kék szeme, a melyet elhallgat, aranyzóke szempillák árnyaltak be, kíváncsiság nélkül tekintett az elvonuló tájakra.

Az éjszaka langyos volt és világos, bár itt-ott felhők sötétlettek a csillagsugaras égbolton. A látóhatáron, a dombok kék vonala fölött, a Barbagia-hegyek ezüstös körvonalai tüntek föl és olyan volt, mintha ott messze valami álomország terülne el. De itt még a hold, ha előlébukkant a felhők mögül, sivár és kopár, rozsdaszínű vidéket világított meg, sziklás fensikot, a melynek sziklái olyanok voltak, mint az őserdő és a kaktuszok között elszórt vastömbök, és maguk a szürke kaktuszok is olyanok voltak a holdfényben, mint szürke sziklák.

Az egész vidék kihaltnak, halottnak látszott és olyan volt, mintha e kopár fensikok sehohol sem találkozhatna az ember teremtett lélekkel. De hirtelen Bortigali és Silanus között az országút szélén egy ember jelent meg és hangosan így kiáltott:

— Ó, keresztény embertársam, állj meg! Kocsis, hozzád kiáltok!

A kocsis nem felelt.

A hang most könyörgővé változott:

— Az Isten nevében, állj meg! Megfizetem az utat Bortigalitól kezdve. Kifizamadott a lábam.

Ezek a szavak még bizalmatlanabbá tették az öreget.

— Eredj az őrházba!

— De hát hogy menjek?

— Hát akkor menj a pokolba. Itt nem állhatok meg.

A munkafelügyelő kidugta fejét a dilizsáncz kis ablakán és így szólt:

— De állj már meg, az úr szerelmére! Nem hallod, hogy meg se tud mozdulni?

— Én pedig nem tudok megállni.

— Pedig meg fogsz állni, máskülönben kiszállok én!

— *Su diamtu chi tin ch'at battiu!**

De az idegen nagyon jól megértette a szardíniai dialektust és most ő kezdett el káromkodni és addig kiabált, a mig végre mégis csak megállott a kocsis.

Az ember az országúton lassan, biczegve, sántítva közeledett, cipőjét a kezében tartva. Köszönt és a munkafelügyelő segítségével folszállt a postakocsiba.

Szerényen öltözött, középtermetű, kissé testes férfi volt, fején rongyos, kopott kalappal és nyaka körül, a színes ing fölé csavart ócska nyakravalóval.

Az első pillanatban a munkafelügyelő öreg embernek tartotta új utitársát, de a hogy jobban szemügyre vette, észre vette, hogy testes alakja és ősz haja mellett is ez az ember még fiatal és nem is közönséges megjelenésű. A bőre fehér volt, a szeme fekete és élénk és az

Strelitsky fényképe.
Baró Kornfeld Moriz, a Ganz és társa Danubius-gyár részvénytársaság vezérigazgató helyettese, kit a király a vaskorona-renddel tüntetett ki.

üde, piros, fiatalos ajkai közül vakítóan fehér fogak mosolyogtak elő. De tüskés, borostás öszes szakáll övezte arcát egész széles, vastag nyakáig és az arc kifejezése valami különös fáradtságot és kimerültséget árult el, mint a minő a kövér, elhízott öreg emberek arcza, a mi azután még ernyedtebbeknek mutatta arczvonásait.

Alig ült le, mintha máris kissé felfrissült volna. Lábát, a mely valami zsebkeendőbe volt kötve, kinyújtotta és hirtelen szükségét érezte annak, hogy elmondja, hogy ő nem holmi csavargó, sem pedig koldus, hanem, igenis, föld-birtokos.

— Itt van egy kis darabka földem. Van egy átkozott lovam is, a mely itt legelészik valahol (és a mezőre mutatott, a melyet elguk mögött hagytak). Kijöttem, hogy fölnyergeljem, mert Nuoróba kell mennem, de sehol sem találtam. És a hogy kerestem mindenfelé ezt az átkozott lovat, átugrottam egy kökerítésen is és itt kifczamadott a lábam. Még szerencse, hogy Nuoroban van egy jóbarátom, a ki meg tud gyógyítani...

Az idegen oda hallgatott, de nem talált okot arra, hogy ő maga is megszólaljon. Olykor-olykor kitékintett, mintha a megugrott lovat keresné szemével, majd behúzódt a kocsis sarkába és úgy látszott, mintha elbőbiskolna.

A nehézkes dilizsáncz kerekerei csikorogtak a kavicsos úton, mintha jeget törnének; a vidék csöndes volt a magányos út mentén. A kifczamadott lábú utas is hallgatott és csak hajnal felé lett élénkebb ő is, meg a társa is és csak ekkor kezdtek el újra beszélgetni.

A kocsis hullámos, lejtős vidéken haladt, a

Dvorzák, művészi nevén Rechberg Karola újvidéki származású müncheni színésznő, a ki Thurn-Taxis herczeg menyasszonya lett.

föld fekete volt és nem messze már jó magas árpa ringott, még zöldes árnyalatokkal; holló-sereg rebbent föl krákgoya a párás, nyirkos erdőből és két magányos pinea-fa meredt az égnek, a még csupasz szőlőtőkék között.

A távolban feltűnt már Nuoro. A hajnal megvilágította a horizontot és Oliena hegyei az aranylő égbolt alatt azúr-kéken emelkedtek a magasba; de az Orthobene szakadékaiból fehér fellegek szállodtak föl, mint füstoszlopok.

Az idegen folyvást Orthobene erdei felé nézelődött, a mire utitársa megkérdezte, hogy talán ott van-e dolga.

— Igen. Én vagyok a munkafelügyelő a Perro-irtásoknál.

A másik férfi most, meglepetten és szinte örömteljesen fordult feléje.

— Én éppen Perro-nál akartam munkát keresni. Igaz, hogy most szardíniai munkásokat keres, mert a toszkániaiak nem akarnak már többé jönni? Azt hallottam, hogy nagyon szersz is fizette őket.

— Ellenkezőleg — mondta a munkafelügyelő nyugodtan. — A toszkániaiak kevéssel is beérik. De azok csak a szénégetéshez jönnek, októbertől kezdve. A többi munkát a szárdok végzik el, de az ő szemükben szinte szegény az erdőben dolgozni, különösen pedig a kéreg-tisztítás meg a leháncsolás. Így aztán érthető, hogy közülük csak azok, a kik másutt nem találnak munkát, a legnyomorultabbak és a leginkább földhöz ragadt szegények, azok vállalkoznak csak erre a munkára.

— No, az igaz, hogy a háncsoló az nem gróf — mondta az utas és teli szájjal felröhögött.

A munkafelügyelő enyhíteni próbálta szavaik életét:

— Az bizonyos, kemény munka ez: nagy türelem kell hozzá... ezért aztán, szerintem...

— Én nem szégyellem a munkát — jelentette ki az állítólagos földbirtokos — én, a magam részéről azt tartom, hogy semmi sem szegény, a mivel az ember megpróbálkozik, csak hogy becsületesen éljen! Ma már nem elég ahhoz, hogy megéljen az ember, ha valamije van; dolgozni is kell még. A földbirtokos, a ki azt mondja: a tűzhely mellé akarok ülni, keresztbe tett lábakkal, a hamuba köpni, semmit se tenni nap-nap után, — az ilyen ember gyáva here, semmi egyéb! A fiskus fogja kiszívni az ilyen ember vért és előbb vagy utóbb kikergeti a saját házából... Azután lesz belőle kéregfejtő és háncsoló, igazában pedig koldus, — pedig ha előbb adná rá a fejét a munkára, mielőtt még a szükség arra kényszeríti, hát választhatna magának valami jövedelmezőbb mesterséget — aztán például, nem mondom, ha mást nem talál, ha például már nem lehet számtiszt — hát mondjuk, lehet például kéregfejtő is! Azt hiszem, ezt jól megmagyaráztam!

Kicsit deklamálva beszélt azzal az éneklő, kissé kádencziázó olasz akcentussal, a melyet a szardíniai parasztok csak akkor tanulnak meg, ha hosszabb időt töltöttek a kontinensen. A munkafelügyelő jól ősmerte ezt az akcentust, a melylyel különösképen azoknál az elítélteknél találkozni, a kik büntetésüket Nisida és Civitavecchia börtöneiben töltötték ki. Ezért aztán kissé hidegen, ha nem is bizalmatlanokodva nézte, vizsgálta utitársát. De mennél jobban megfigyelte, annál jobban meg is győződött arról, hogy valami polgári állású és rangú, jobb módú emberrel dolga. Az utas ruhája ugyan mindenképen viselt volt, mint a szegény embereké, de a kocsisülésre emelt lábának cipője új volt és finom, szinte elegáns is, a mi gazdájának úrias izléséről tanuskodott.

— Ki mondja azt, hogy a kéregfejtő, a háncsoló munkája megbecsületlenítő foglalkozás volna? Csak ti szárdok mondjátok ezt — felelte nyugodtan és kimérten a munkafelügyelő. — Vannak háncsolók, a kik még is gazdagodtak már.

— A Perro, azt mondják... nagyon gazdag. Igaz ez?

— Ki? A Perro? Igaz.

— És öreg? Már lehet hatvan esztendő.

— Nem látszik meg rajta.

Van családja? Azt mondják, hogy a kontinensen van felesége és hogy vannak gyerekei is. Egyedül el itt? Itt van a családja?

— Nincs itt.

Néhány pillanatnyi esőnd után a kérdések intímbebb jellegűek lettek.

— Itt van kedvese?

— Ki volna az?

— A cselédje. Ősmere, földim — Marielena

Azzena...

— Ahá! Az Eléna! Ősmere...

A férfi egy pillanatra lecsüggesztette a fejét és messze dolgokra látszott visszaemlékezni.

— Igen, ősmere gyermekkorától... Most már huszonhat... nem, huszonhét esztendő lehet! Csinos teremtés volt, nagyon komoly, szinte szép is.

— Eléna? Az csúnya! — mondta nyíltan, szabadon a munkafelügyelő és elgondolkozva nézett ki a kocsis ablakán.

A felhők mind Orthobene fölött lengedeztek párás fűrtjeikkel; a lovak szinte izgatottan nyihognak a közeledő vihartól való félelmükben; és néhány pillanattal a másik férfi is kitekintett az ablakon, összevont szemöldökkel.

Mások is utazott már erre, ezen az elhagyott és poros úton; és felösmerte a vidéket, a falvakat, az itt-ott megművelt földeket a szőlőket, a kis városot, a mely a hegy zöld és szürke hátteréből kiemelkedik a fegyház kerek és fehér épületével és a templom harangtornyával, meg két oldalt két harangtornyával, a mely olyan volt, mintha két sarv emelkednék az ég felé.

Oliena és Orgoloso hegyei halott gyöngyök szürke színét vették föl; az ég felhőkkel volt borítva.

Az út végére járt és a mint ezt az állítólagos földbirtokos észre vette, végre minthogyha elhatározta volna magát valamire; némi büszke mozdulattal megemelte kalapját, majd tenyerével térdére csapott és így szólt:

— Az én nevem Pietro Maria Dejana. Jó családból való vagyok, a mit Marielena Azzena is igazolhat. Sok szerencsétlenség ért már, de azért becsületesen ember vagyok, galantuomo. Szeretnék letelepedni Nuoroban... végleg letelepedni, örökre elhagyni szülőföldemet, mert ott sok az ellenségem... Hogy rövidre fogjam a szót, olyan ember vagyok, a ki dolgozni szeretne. Mindegy hogy milyen munkát, az egyre megy nekem. Ön talán... mondom, ön beajánlhatna mossin Perronak... a kinél ügyis annyian dolgoznak. Akadna nála számomra is csak munka...

— Rendben van — szölt közbe a munkafelügyelő és tüstént előhúzta zsebéből a noteszét, a mibe néhány szót írt. — A mit csak tehetek, meg fogom tenni. Akármilyen munkát? — tette még hozzá kérdőleg és a noteszét becsukta, miután Dejanának átadott egy sárguló névjegyet, a mely nem volt híján némi eleganciának.

ALDO BRUNO PAPI
CAPO-MACCHIA FORESTALL

Predu (Pietro) Maria Dejana néhány pillanattal elnézte a névjegyet, mintha figyelmesen tanulmányozná ezt a gótikus betűkkel nyomtatott nevet; aztán felemelte a fejét és zavartan, tétozva mondta:

— Egy barátomnak — Antonio Maria Moronak — leszek a vendége. Tudom, hogy közel lakik Perrohoz. Mikorra kaphatnék választ?...

— Én magam fogok elmenni. Látásból már ősmere Morot és tudom, hol lakik.

Ez a válasz mintha még növelte volna Dejana féltékenységét, és mert szükségét érezte, hogy utitársával megértesse, hogy ő, minden szerencsétlensége mellett is megmaradt galantuomónak, még mielőtt Nuoróba érkeztek volna, el kezdte mesélni a maga törtéiriját.

— Az én apám jómódú ember volt, majdnem hogy gazdag, és galantuomo volt, a kit mindenki becsült: fiatalon halt meg és minket, gyerekeit, gyerekkorban hagyott itt. Ez volt az ő végzete! Pedig nem volt egyéb gondolata, mint a családja és éppen akkor halt meg, a mikor a családjának legnagyobb szüksége lett volna rá! Azok, a kik nem hisznek Istenben, azt mondták: lám, ilyeneket csinál a ti Istenetek! De én hiszek abban, a mit az én pap nagybácsim mondott, hogy minden ember sorsa előre kiméretett az Úr gondviselésében. És a végző cselők? Csak ő, egyedül ő ősmere azokat: mi sohasem tudhatjuk meg. Egyébként

pedig, ha mi nem ilyesformán magyarázgatjuk meg magunknak a dolgokat, hát ebbe belé is örülhetünk. Ó a mi Urunk és a mi Urunknak nem kötelessége felvilágosítani az ő szolgáit.

A munkafelügyelő bólintott, hogy úgy van. Ő is hitt Istenben. De azért nem fogadta el Dejana-nak következő fölfevéseit:

— És éppen akkor, a mikor megfeledekezünk Istenben, a mikor magunk akarunk itélkezni és dönteni saját sorsunk fölött, éppen akkor örülünk meg. Ha például valami rosszat cselekszünk, vagy valami bűnt követünk el...

— Nos, hát bizony figyelmeztünk kell magunkat — szölt közbe nyugodtan, szinte hűvösen a munkafelügyelő. — Az embernek mindig uralkodnia kell saját magán. Isten a mi Urunk, igaz, de egy kicsit magunknak is saját urunknak kell lennünk...

— Ez lehetetlenség!

— Elegendő csak a következményekkel számot vetni, elővigyázatosnak, előrelátónak, higadtnak, részvétellel teljesnek... türelmesnek lenni...

De Dejana nevetett, paraszti röhögéssel, tele keserűséggel, majd folytatni kezdte saját törtéiriját. Az anyját, mint özvegvet, sokan becsapták és megcsalták.

A legutolsó család, a melynek áldozata lett, a házassága volt, a melyet egy Luras-i szatócsal kötött, afféle házaló-kereskedővel, a ki három-négy vég vészonnal, vagy gypottal a hátán, mértékkel a kezében, vándorol.

Ezeket a szavakat megvetéssel és dühvel mondta; és a mostoha apjára visszaemlékezve, elkomorult az arcza.

— Az én anyám okos, jó, vallásos asszony volt; a gyerekeit úgy szerette, akárcsak egy szent és mégis ő lett a romlásuk okozója. A luras, a mostohaapánk, az aljasság szörny-szülötte volt és ő lett az én üldözőm, az én

balsorsom, az én szerencsétlenségem. Ó, ez is a végzet volt! A mostoha apánk letelepedett nálunk és eltékozolta a vagyonunkat. Végül már az anyánk is rákényszerült arra, hogy ő maga is sipkátan és vásznat áruljon egy nyomorúságos boltban, vagyonunk utolsó romcsában. A mostoha apánk véresre vert minket, mostoha gyerekeit és a saját édes gyerekeit is, a kik már a mi anyánktól születtek. Igazi vadállat volt. Az ilyen embertől én nem tanulhatam semmiféle jót...

A munkafelügyelő figyelt és hallgatott és csak akkor szólalt meg, a mikor utitársa már befejezte elbeszélését a saját és a családja gyötrelmeiről. Ekkor megkérdezte, hogy él-e még a mostoha apja.

Predu Maria sóhajtott:

— Meghalt már!

Enni kezdett és az eső szitáló fátólán át tüntek Nuoro első házai; az út kanyarodójánál láthatóvá vált három fa, a melyek a mérföld-köre hajoltak, mintha megvizsgálni akarnak ezt a sziklás földet és a távoli, párától szürkés völgyet; később, a kocsis a csöndes Via Majore két sor alvó háza között haladt el. Csak egy asszony, dereka és melle köré csavart kendővel, fején tejes-kannával, ment arra és tért ki előlük, a mint a dilizsáncz megállott egy kitárt kapu előtt.

A munkafelügyelő fürgén leugrott a kocsiból, kinyitotta az esernyőjét és segített Predu Mariának a leszállásnál.

— Ha akarja, el is kísérhetem. Támaszkodjon rám — mondta jószívűen és karonfogta. — Jöjjön, jöjjön, ne vesztessük az időt, máskülönben borig ázunk.

— Köszönöm, Isten fizesse meg a jóságáért! — mondta Predu Maria, meghatottan onnyi szivességtől és gyöngédségtől.

(Folytatása következik.)

GÖDRI FERENCZ SEPSISZENTGYÖRGYI POLGÁRMESTER TEMETÉSE, A KOPORSÓT A VÁROSI TISZTVISELŐK ÉS KÉPVISELŐTESTÜLETI TAGOK VISZIK AZ ŐSI VÁRTEPLOM BASTYAFALA ALATT LEVŐ CSALÁDI SÍRBOLOTBA.

* Az ördögbe, a ki idehozott téged!

Raab Károly barsi evangélikus főesperes, ki most ünnepli 50 éves papi jubileumát.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A mi urunk a czime Grazia Deledda olasz regényének, a melyet mai számunkban kezdünk el közölni.

Grazia Deledda a mai olasz irodalom legkiválóbb élő alakja. Vértelű regényíró, a ki a mai mindennapos élet legapróbb jelenségeiben is felismeri az örök emberi értéki dokumentumokat és regényeit nem hideg, számító fövel komponálja, hanem az életből lés el és átfűti saját poeta szívének melegével.

Grazia Deledda szülővárosa, diszpolgárává választotta meg a szárdok irónóját, miután a törvények nem engedik meg, hogy mint nőt, képviselőjük gyanánt küldjék a római parlamentbe.

A 'Budapesti Szemle' most megjelent augusztusi számának első helyén Návay Lajos értekezik a közigazgatás államosításáról, a legközelebbi jövő magyar politikájának egyik legfontosabb problémájáról.

A 'Jó Pajtás', Sebők Zsigmond és Benedek Elek képes gyermeklapja legújabb, augusztus 10-iki számába Lampérth Géza és Józsa Antal írt verset, Sebők Zsigmond Misi és Feri című regénye folytatásán kívül pompás új Dörmögő-történetet is írt.

Tomasszy Dezso fotóval.

Hozma macedóniai bolgár metropolita-érsek, kit a szerbek, mert nem akart pártjukra állni, előbb halálra ítélték, de aztán, orosz közbenjárásra a magyar határra szállították Orsovánál.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Géczy és garamszegi Géczy ADÁM volt 48-as honvéd, Kemese közég nyug. jegyzője, 83 éves korában.

ban Budapesten. Hottestét Szegedre szállították és ott helyezték örök nyugalomra; nagy és előkelő rokonság részvéte mellett.

Özv. SIMONITS JÁNOSNÉ, szül. Cserny Anna, 75 éves korában Gödöllőn. — Özv. ALBACH GÉZÁNÉ szül. Demeter Polixéna, 74 éves korában Kolozsvárott.

EGYVELEG.

* A zsidó irodalom könyvtára. A tavalyi kiadói kongresszusról szóló jelentés, a melyet Jakob Schiff szerkesztett, most jelent meg New-Yorkban.

* A papir hazája. A világban sehol sincs a papírmak olyan nagy szerepe, mint Japánban, a hol kilenczféle növényt termelnek rendszeresen.

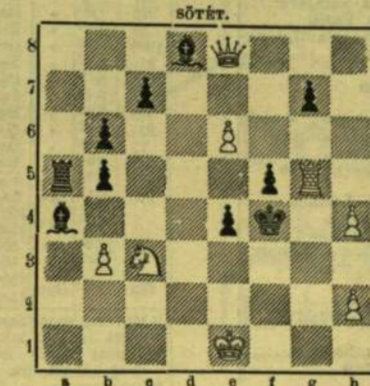
Ha az ilyen japán házakat összehasonlítjuk például a jávai bambusz hajlékokkal és a régi európai parasztházakkal, a melyekben alig van egy tenyérnyi ablak, csak akkor bámúljuk igazán a zseniális japán népet, a mely esős hűvös hazájában megoldotta a problémát, hogyan lehet lakóhelyét üveggel nélkül is világossá és melegé tenni.

„Kufeké”

tápláló, könnyen emészthető táp- és erősítőszer minden koru betegnek, gyengének, lábadozóknak számára. Kellemes ízű és különféle módon kényelmesen készíthető el.

SAKKJÁTÉK.

2861. számú feladvány Kubbel A.-tól, Szentpétervár.

Világos indul és a negyedik lépésre mattot ad.

A 2858. sz. feladvány megfejtése Chocholous Gy.-től.

- 1. Vh2-e2 d3-e2 1. ... Fg6-e4
2. Hc4-e3 f stb. 2. Vc2-f2 stb.
1. ... Kd5-c5
2. Hc4-b6 stb.

Helyesen fejtették meg: Marényi Lajos, — Geist József és Stark Vilmos. — A 'Budapesti Sakk-kör', — A 'Budapesti III. ker. Sakk-kör', — Ludányi Antal, — Wysehogrod PÁL — Beer Mór. — Gottlieb István (Budapest)

Németh Péter (Csongor). — Kintyú Róbert (Fakert). — Müller Nándor (Szombathely). — Holtszauer Antal (Lipótvár). — Szabó János (Bakony-Szentlászló). — A 'Győri Sakk-kör'. — Székely Jenő. — Mészey József (Győr). — A 'Zborói Társaság'. — A 'Kaloceai Kátholikus Kör'. — Veerős Miklós (Zirc). — Ifj. Hubay Bertalan (Bodasújfal). — A 'Dunaszőlővári Egyenlőségi Kör' (Dunaszőlővár). — Barcs Mihály (Biharváros). — Csolnoki István (Hajdúhadháza). — A 'Leibici Gazdasági Kaszinó' (Leibics). — László János és Szilák János (Alberti-Iszta). — 'Csengeri Kaszinó' (Csenger). — Király Mihály (Zenta). — Krn' Rezső (Temesváros). — Budai Sakkos Társaság (Budapest). — Patkó Imre (Tálpas).

Szerkesztői üzenetek.

A keserűség. Nagyon fiatal, ábrándozó ember írhatta, a kinek még sejtelmek sem igen van arról, hogy lehet az írás művészetével naggyá és jelentősenyő tenni.

Bim-bam. Egészen üres játék a szavakkal, — nem harang, hanem kolomp szava.

A háló. Középszerű dolag; nem tudja a különben elég jól megtalált témát érdekesé tenni.

Gavalléria. Figyelemreméltó vonások vannak benne, úgy látszik, tehetséges ember munkája, a kiben azonban nincs még elég erő, hogy az ilyen Gorkijnak való témákkal megbirkozzék, az alakok nem elevenednek meg eléggé.

Budapest R. O. Versét nem találtuk közölhetőnek, a levelében írott dolgokra nézve, sajnos, még tanácsot sem adhatunk, mert még körve sem avatkozhatunk be ismeretlen ember életének dolgaiba.

KÉPTALÁNY.

A 'Vasárnapi Ujság' 28-ik számában megjelent képtalány megfejtése: Ha szorgalom és kitartás párosul, sokat tehetünk.

Felolós szerkesztő: Holtszauer Pál. Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Várnegy-u. 11. Kiadó-hivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Schweizer's Selymet házhoz! Kérjenek mintá, a mi udonságnakból fekete, fehér, vagy színeben: crapon, laconé, chiné, ottoman, messalin stb. mousseleine 120-cm. széles, méterje K. 1.20-tól kezdve, bármely ruhának, és blúzoknak, plüss, kabátoknak és köpenyeknek, valamint blúzok varratlan és ruhák valódi avárcsi himzéssel batist-, gyapjú-, és sejtymben. Mi csakis kereskedélt szőlő selyemszövetet árulunk, közvetlenül magyarszéknek, pósta-költés, és vámentesen a házhoz. (Dupla levélbátyeg.) Schweizer és Társa, Luzern U 24 (Svájcz)

Steckenpferd lillomtejszappan BERGMANN & CO. gyártmánya TETSCHEN A. E. elérhetetlen hatású szepők előápolására és nékülözhetetlen szer arc- és bőrápolásra, mint színtalan elismerővelélel bizonyíthatunk. Gyógyszárakban, drogeriákban, illatzer és fodrász üzletekben 80 fillérért kapható. Színtingy pártatlan hatású női kézápolásra a Bergmann «Manera» lillomkrémje, mely tubusukban a 70 fillérért mindenütt kapható.

Fog-Krém KALODONT Szájviz Intézeti fehérneműket (leánykák és fiúk részére) előírás szerinti kivételben, «rendelesszerűen» elkészítve szállít a Magyar Kereskedelmi Vállalat, Miskolcz 88. Külön küldésű osztály: szepességi vászon, asztalművek, ágytoll és ágyneműk részére. Paplan- és matracgyártás. Országos háziipari kiállításon aranyéremmel kitüntetve. Árjegyzék ingyen és bérmentve

BÁLINT ANDOR EGÉSZSÉGÜGYI BERENDEZÉSEK VÁLLALATA BUDAPEST IV. VÁCZI-UTCA 46 TELEFON JÓZSEF 13-80 AJÁNLATTÉTEL DIJTALAN

SALVATOR kiváló bőr- és lithium gyógyforrás vese- és hólyagbajoknak, köszvényél, cukorbetegségél, vörhenyél, emésztési és lélegzési szervek hurutjainál kitűnő hatású. — Természetes vasmentes savanyuvíz. Kapható ásványvízkereskedésekben és gyógyszerárakban. SCHULTES ÁGOST Szinye-Lipóczy Salvatorforrás-vállalat, Budapest, V., Rudolf-rakpart 8.

WIKTORIN VEZETÉK NÉLKÜLI TÁMPA 100 gyertyafény erős, óránkélvilágításra 3-5 fillérez körül, ninos kandóza, bárhová vihető és semmi körülmények között föl nem robban át

PALMA

A SANATOGENT több mint 18000 orvos ismerte el kiváló test- és idegerősítőszerekné. Kapható minden gyógyszerárakban és drogeriában 2-40-20-50 K csomagokban. Bauer & Cie. cég, Berlin SW. 48/T, ingyen küldi szét a következő ismertető füzeteket: 1. általában 2. idegbetegségél 3. tüdőbetegségél 4. sápkóránál és vérszegénységél

Női FELSŐ KERESKEDEMI ISKOLA POZSONYBAN. Érettségi vizsgálat. Állásbiztosítás, internátus. Ertesítőt kívánatra küld az igazgatószék.

ELŐARJZOLT. MADEIRA és RICHELIEU KÉZIMUNKÁK LEGOLCSÓBBAN SÓWY ARTHUR NÁL BUDAPEST VII. KIRÁLYI UTCA 11. KÉPES ÁRJEYZÉK VIDÉKRE INGYEN.

Kocsiárucarnok Budapest, IX., Köztelek-utca 4. A monarchia legnagyobb kocsi áktára. Árjegyzék ingyen.

ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁS megtekinthető, minden vétélkötelezettség nélkül Wiktorin és Társa Bpest, VIII. kerület, Baross-utca 1. szám. Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Aranyérem, Wien 1912. IDEGGYÖNGE FÉRFIAK elgyöngült erejükné visszatérését elősegítik az EVATON-TABLETTÁK által. Kérje az orvosi véleménygyűjteményt. Minta K 4.20, 4. kárton K 10., egész kárton K 18. utánvétellel vagy az összeges beküldése ellenében: St. Markus Apotheke, Wien, Hauptstrasse 130 Főlerakot: Hunnia-gyógyszerár Budapest, VII. ker., Erzsébet-körút 56. sz. — Dr. Fisch Emil gyógyszerár, Győr. — Kapható minden gyógyszerárakban.

Modern művészilakberendezések u. m. háló-, ebédlő-, uri szalon berendezések a leggyegyszerűbb kivitelű a leginomabbig Patyi Testvérek butoráruházában, Budapest, VIII. ker., Rákóczi-út 7. sz.

Lohr Mária (Kronfuszt) Gyár és Főüzlet: VIII., Baross-ú. 55. A főváros első és legrégibb orvosi-alkalmazó, vegyintéző és kelmepestő gyári intézete. Telefon: József 2-37. Főkök: II., Fő-utca 27. IV., Eötvös-ú. 6. V., Kocsakeméti-utca 14. V., Harmad-ú. 4. VI., Teréz-körút 39. VI., Andrássy-ú. 16. VIII., József-körút 9.

MINDENKINEK 1 pár férfi- vagy női chvr. magas fűzős bőrczipő csak K 5.- Az első lérsi keresztény cipőkivitelű árúhá, hogy czégt mindennt megismertesse elhatározta, hogy 30,000 pár chvr. magas fűzős bőrczipőt modern fazonban, jó bőrtáppal, mellékelt ábra szerint 1 pár férfi vagy női chvr. magas fűzős bőrczipő munká ellessen vagyis csak 5 kor-ért dja ellenében vagyis a czipővel töltés. A t. rendelők a czipővel töltés. Szétküldés utánvétellel az Első keresztény czipőkivitelű ház által. Wien, II. Bezirk, Franz Humann, Aloisgasse 3-27. Törvényességgel bejegyzett cég.

Van-e homokja? ha igen, akkor keverje csementtel és készítsen falitöglákat, fedőcserepeket, úrtömböket, padló- és járdalapokat, esőveket, léposófolkokat, oszlopokat stb. belőle. — Szállítjuk az összes gépeket és formákat esen jövedelmező iparághoz. Dr. Gaspary & Co. gépgyára Markranstädt, Leipzig mellett. Kérjük gyárunkat meglátogatni. 228. számú árjegyzék ingyen.

A Magyar Királyi Államvasutak nyári menetrendje.

A vonatok indulása Budapest keleti p.-u.-ról. Érvényes 1913 május hó 1-től.

Table with columns: vonatszám, óra, percre, vonat neve, hová, and a second set of columns for the return journey.

1) Június 1-től közeledek. Június 15-től bezárólag szeptember 15-ig közeledek.

A vonatok indulása Budapest-Józsefvárosról. Délután.

A vonatok indulása Budapest nyugoti p.-u.-ra. Érvényes 1913 május hó 1-től.

Table with columns: vonatszám, óra, percre, vonat neve, hová, and a second set of columns for the return journey.

1) Vasár- és ünnepnapokon május 15-től közeledek. 2) Csak vasár- és ünnepnapokon közeledek.

A vonatok indulása Buda-Császárfürdőre. Délelőtt.

Table with columns: vonatszám, óra, percre, vonat neve, hová, and a second set of columns for the return journey.

A vonatok érkezése Budapest keleti p.-u.-ra. Érvényes 1913 május hó 1-től.

Table with columns: vonatszám, óra, percre, vonat neve, honnan, and a second set of columns for the return journey.

1) Minden vasárnap és kettős ünnep második napján közeledek. 2) Június 15-től bezárólag szeptember 15-ig közeledek.

A vonatok érkezése Budapest-Józsefvárosra. Délelőtt.

A vonatok érkezése Budapest nyugoti p.-u.-ra. Érvényes 1913 május hó 1-től.

Table with columns: vonatszám, óra, percre, vonat neve, honnan, and a second set of columns for the return journey.

1) Érkezik minden kedden, szerdán, pénteken és vasárnapon. 2) Érkezik minden hétfőn, csütörtökön és szombaton.

A vonatok érkezése Buda-Császárfürdőre. Délelőtt.

Table with columns: vonatszám, óra, percre, vonat neve, honnan, and a second set of columns for the return journey.

Soványító

A nem graziosus és kényelmetlen kövér... D' DESCHAMP JODHYRINE-ját.

Advertisement for Rosznyay SERAIL pipere-különlegességei, featuring a woman's portrait and a circular logo.

Kapható Török József gyógyszerárban Budapest és Rosznyay Mátyas gyógyszerárban, Arad Szabadság-tér 8.

Advertisement for CALDERONI és TÁRSA Budapest, V. Ker., Gizella-tér 1. (Haas-palota), featuring an image of a telescope.

Advertisement for RAUSWELLER János ÓRAK, ÉKSZEREK 10-ÉVI JÓTÁLLÁSSAL RÉSZLETFIZETÉSRE, featuring a pocket watch.

Advertisement for MARKT & CO. NEWYORK HAMBURG LANGE MÜHLEN 9. WIEN VI. WIMMELNIG 6. featuring an image of a suitcase.

Advertisement for MAGYAR ÁGYTOLLAK ÉS KÉSZ ÁGYAK, featuring an image of a woman's head.

Advertisement for MARGIT-CRÉME, featuring an image of a mouse.

Advertisement for HIRSCH és FRANK Budapest-Salgótarján Gépgyár és Vasöntő Részvénytársulat, featuring an image of a steam engine.

